

ДЖУНИЧИРО ТАНИДЗАКИ

АЗ

Превод от японски: Вера Вутова, Дора Барова, 2016

chitanka.info

Това е много стара история, още от времето, когато живеех в общежитието на Токийския университет.

С моите съквартиранти обикновено учехме до късно на свещи. И така, една вечер, след като изгасиха електрическото осветление, четиримата се впуснахме в разговор, подвили колене до мъждукащите свещи. Спомням си, че започнахме разгорещен спор за любовта — въпрос, който живо ни интересуваше тогава. После някак от само себе си разговорът премина към темата за престъпленията — убийства, измами, кражби.

— От всички престъпления хората са най-склонни към убийство — изказа мнението си Хигучи, син на известен професор. — Никога обаче не бих си представил, че мога да открадна. Това е наистина долно. Мога да бъда приятел с какъвто и да е човек, но не и с крадец. Крадецът не е нормално човешко същество.

На хубавото му лице се изписа отвращение, което го правеше още по-привлекателно.

— Чух, че в общежитието напоследък стават много кражби. — Това пък беше Хирата. — Нали? — обърна се той към нашия съквартирант Накамура.

— Да, казват, че не е работа на външен човек, а на някой от учениците.

— Защо? — попитах аз.

— Не знам подробности — понижи глас Накамура и продължи шепнешком: — Но вече толкова често стават кражби, че това трябва да е работа на някой от общежитието.

— А освен това — намеси се Хигучи — има и свидетел, който може да го потвърди. Онзиден едно момче от седма стая в северното крило тъкмо влизало в стаята си, когато някой отвътре стоварил ръка върху лицето му и побягнал по коридора. Момчето се завтекло да го хване, но докато стигне до края на стълбата, от оня вече нямало и следа. После момчето се върнало и видяло, че куфарът и етажерката с книгите му са в безпорядък, който не оставял никакво съмнение, че в стаята му е тършувал крадец.

— Не е ли успяло да види лицето му?

— Как да го види, като оня мигновено се изплъзнал. Момчето обаче казва, че ако се съди по облеклото и вида му, крадецът е от нашето общежитие. Оня летял като луд по коридора, а главата му била

забулена с хаори^[1]. Момчето успяло само да забележи, че хаорито е със семеен герб — глициния.

— Глициния ли? Това още нищо не доказва — отсече Хирата.

Може би се заблуждавах, но ми се стори, че той ми хвърли подозрителен поглед. Почувствах инстинктивно, че лицето ми помръкна. Работата е там, че гербът на моя род е глициния. Просто по някаква случайност тази вечер хаорито не беше на гърба ми, но аз много често го носех в общежитието. Опитах се да преодоля объркването си:

— Ако крадецът е от общежитието, няма лесно да го хванат. На никого не му се ще да вярва, че сред нас има такъв човек.

— Ще видите, че ще го хванат след няколко дни — разгорещи се Хигучи и очите му засвяткаха. После добави дрезгаво: — Ще ви издам една тайна. Оня имал навика да краде в съблекалнята на банята и затова от няколко дни отговорниците по дисциплината го дебнат през една дупка на тавана.

— Така ли? Ами ти откъде знаеш? — попита Накамура.

— Каза ми един от отговорниците. Но да не сте посмели да се раздрънкате!

— Хм, щом ти знаеш толкова, значи и крадецът знае не по-малко от теб — подметна ехидно Хирата.

Трябва да призная, че отношенията ми с Хирата не бяха много добри, а в последно време ние едва се понасяхме. Казвам „ние“, но всъщност не бях виновен аз. Хирата се настрои зле към мен. Един приятел ми каза, че веднъж той подхвърлил с неприязън, че съвсем не съм бил такъв, за какъвто ме мислели хората, че той — Хирата — ме бил разгадал до дъното на душата ми. Разправял, че не може да ме търпи и нямал никакво желание да дружи с мен, но ако все пак го правел, то било само от съжаление. Това бяха приказки зад гърба ми, аз лично никога не ги бях чувал от устата му, обаче ми беше ясно, че ме мрази. Ала не е в характера ми да искам обяснения от хората.

„Ако съм крив за нещо, нека ми го каже. А щом не желае или не му се разправя с мен, тогава и аз ще престана да го считам за приятел“ — мислех си, но се чувствах някак самотен при мисълта за неговото враждебно отношение към мен, макар че то все пак не бе в състояние да ме разстрои особено.

Хирата беше добре сложен физически или, по-точно казано, „каяк“. Аз пък бях кльоцав и блед. И в характеристиките ни имаше нещо поначало несъвместимо. Просто трябваше да се примирия с мисълта, че сме два съвсем различни типа. Нещо повече — Хирата бе състезател по джудо висша категория и така пъчеше мускулите си, сякаш искаше да каже: „Ако много знаеш, като нищо ще те просна на земята!“. Не съм убеден дали не изпитвах подла завист към него, но едно е сигурно — физическата му сила предизвикваше у мене страх. За щастие обаче, не се вълнувах от баналности като гордост и слава. Реших да не обръщам внимание на това, че някой си ме ненавижда, и да не се настройвам зле поне докато мога да вярвам на себе си. Така съумях да се приспособя със студена въздържаност към враждебността на Хирата. Дори подхвърлих на едно от момчетата: „Нищо не мога да направя, щом като той не желае да ме разбере, но не мога и да отрека добрите му качества“. Аз вярвам на думите си и никога не съм се смятал за подлец. Напротив, само човек с благороден характер може при всичко това да каже добри думи за Хирата.

Когато вечерта в занималнята споменаха за герба с глициния и Хирата ми хвърли подозрителен поглед, почувствах как целият настръхвам. Какво можеше да означава този поглед? Дали не погледна така, защото знаеше, че фамилният ми герб е глициния? Или бях просто мнителен? Ако Хирата наистина се бе усъмнил в мен, налагаше се да си изработя някаква тактика на поведение. Реших с невинна усмивка да кажа пред всички: „Ами че тогава аз съм вече заподозрян, защото и моят герб е глициния“. И ако останалите се засмеят, значи всичко е наред. Но ако само някой, Хирата например, запази мрачно мълчание, тогава какво ще правя? При тази мисъл дори не посмях да се обадя.

Може би безпокойството ми ви се струва глупаво, но какво ли не ми мина през ума тогава. „Всъщност в подобни ситуации едва ли има някаква разлика между невинния и истинския извършител“ — мислех си аз, обзет от тревогата, която изпитва само престъпник. Нима до днес не бях приятел на тези три момчета и един от елитната група на нашия университет. А ето че се оказах напълно изолиран. Не можех вече да се доверя на нито един от тримата си приятели. Пък и странното отношение на Хирата просто ме изкарваше от равновесие.

„Крадецът не е нормално човешко същество.“ Случайно казаните от Хигучи думи отекваха като злокобно ехо в съзнанието ми.

„Крадецът не е нормално човешко същество...“. Крадец! Какво отвратително прозвище! Мисля, че крадецът се отличава от останалите хора не толкова по престъпния акт, колкото по усилията му да потули с цената на всичко престъплението си, да избие от съзнанието си разяждащите го мисли и страхове, които е безсилен да признае дори пред самия себе си. И ето че аз затъвах все по-дълбоко в безизходицата на собствените си страхове. Стараех се да не вярвам, че ме подозират, и в същото време се измъчвах от ужас, който не бих посмял да споделя дори с най-близкия си приятел.

Разбира се, щом Хигучи разказа пред всички какво е чул от отговорника по дисциплината, значи имаше доверие и в мен. „Да не сте посмели да се раздрънкате!“ Предупреждението му направо ме зарадва. Но в същото време сърцето ми се сви. „Защо думите му ме радват? Не означават ли те, че той изобщо не ме подозира?“ — мислех си аз. Не мога да отрека обаче, че в държането на Хигучи имаше нещо, което ме караше да се чувствам неловко.

После ми дойде наум, че и най-добродетелните хора са склонни към престъпления. И аз навярно не съм единственият, който се измъчва от мисълта, че е крадец. Може би и тримата ми приятели изпитваха в този миг същите, терзаещи душата ми чувства на страх и задоволство едновременно. А пък Хигучи бе безкрайно горд, че отговорникът по дисциплината е споделил именно с него тайната. Единствен той от четирима ни се бе оказал достоен за такова голямо доверие. Не се съмнявах, че е „нормално човешко същество“. И ако това доверие се дължеше на приятната му външност, или защото е от богато семейство и е син на известен професор, наистина не можех да не му завиждам. Щом като социалното му положение беше гаранция и за моралните му добродетели, значи моят произход можеше само да ме компрометира. Аз бях обикновен стипендиант, син на беден селянин. Завистта ме измъчваше така, както и самата мисъл дали съм крадец, или не. Ясно бе, че с Хигучи сме хора от различни класи. А доверието му към мен само задълбочаваше пропастта помежду ни. Дружбата ни, шегите и смехът всъщност още повече ни отчуждаваха. В това нямаше никакво съмнение.

От тази вечер гербът глициния стана за мен повод за тревоги. Ако обличах своето хаори, сякаш нищо не се е случило, никой може би нямаше да се усъмни в мен. Но не бе изключено и да се намерят хора, които да си кажат: „Аха, ето кой имал такова хаори“. И едни да ме подозират, а други, напротив, да ме съжаляват, че съм набеден напразно. Още по-съмнително, струва ми се, бе да престана да нося хаорито, след като вече са го видели не само Хирата и Хигучи, а и почти всички в общежитието. Ужасяваше ме не толкова самата мисъл, че съм заподозрян, колкото лошите чувства на останалите към мен. Аз пръв се изпълних с недоверие към себе си, но съмненията на околните ставаха сериозна пречка в отношенията ми с моите най-добри приятели. Сама по себе си кражбата е нищо в сравнение с неприятното чувство, което поражда подозренията. Момчетата нямаше и за миг дори да допуснат, че съм крадец, и докато истината не се докаже, щяха да продължават да се държат с мен като с истински приятел. В противен случай дружбата ни не струваше пукната пара. Да оскърбиш чувствата на приятел, е по-тежко престъпление, отколкото да откраднеш нещо от приятел. Тъй че дали съм крадец, или не, съвсем не бе чак толкова важно. Стигаше и това, че вече посях семената на недоверието в душите на всички в общежитието. Ако бях благоразумен крадец — впрочем едва ли може да се каже така, — ако бях крадец поне с малко съзнание и уважение към хората, нямаше да оскърбявам чувствата на своите приятели, щях да съм искрен и сърдечен с тях, без да е необходимо да се срамувам от каквото и да било, а в същото време да си практикувам тайно занаята. Това се нарича „изпечен крадец“. От гледна точка на крадеца подобно поведение е най-честното възможно. То се ръководи от правилото: „Кради, но цени приятелите си!“. Ето как разсъждава истинският крадец и точно затова не може да бъде причислен към „нормалните човешки същества“.

Така или иначе, щом започнах да мисля за това, пропастта, която ме отделяше от приятелите ми, постепенно започна да се задълбочава и се почувствах завършен крадец.

Един ден събрах кураж и излязох облечен в своето хаори. На двора срещнах Накамура и тръгнахме да се разхождаме.

— Слушай, разбрах, че още не са хванали крадеца — подхванах аз.

— Да, така е — отвърна Накамура и наведе глава.

— Защо? Не можах ли да го спипат в съблекалнята?

— Не, защото повече не се е появявал там. Но продължава да краде на други места. Отговорниците по дисциплината онзи ден извикали Хигучи и го наругали здравата, задето издал плана им.

— Какво, Хигучи? — Почувствах, че лицето ми побеля като платно.

— Да... Хигучи... Хигучи... — тежко въздъхна той и една сълза се търкулна по бузата му. — Прощавай, че досега криех от теб, но мисля, че трябва да знаеш истината. Ще ти е неприятно да я чуеш, но отговорниците подозират именно теб. Никак не ми се иска да ти го кажа, защото никога не съм се съмнявал в теб дори за минутка. И сега ти вярвам. Но тъкмо защото ти вярвам, мисля, че не бива да мълча. Разбираш ме, нали?

— Благодаря ти, че ми каза! Наистина ти благодаря — отговорих, едва сдържайки сълзите си, и си мислех: „Ето че ми го казаха“. Колкото и да се страхувах, бях подготвен за този момент.

— Хайде да не говорим повече за това. Олекна ми, че ти казах — рече Накамура, сякаш искаше да ме утеши.

— Да, но само защото разговорът е неприятен и на двамата ни, не е причина да го оставяме, нали? Разбирам добрите ти намерения, ала ето че съм опозорен не само аз, а и ти като мой приятел. Сега всички ме подозират и вече нямам право да се нарека приятел на трима ви. Така или иначе, позорът ми е неизличим. Нима можеш да го отречеш? Скоро и ти ще ми обърнеш гръб.

— Кълна ти се, че никога няма да го направя. И изобщо не мисля, че си ме посрамил — рече Накамура, стреснат от обзелата ме силна възбуда. — Нито пък Хигучи ще го направи. Разправят, че геройски те защитавал пред отговорниците. Дори заявил: „По-скоро бих се усъмнил в себе си, отколкото в най-близкия си приятел“.

— И все пак отговорниците ме подозират, нали? Не отричай. Не ми спестявай нищо, ами по-добре ми кажи цялата истина. Така и аз ще си отдъхна.

Накамура се поколеба, но рече:

— Всъщност на отговорниците им донасят тайно какви ли не сведения. Намират се хора за тая работа. Но след като онази вечер Хигучи взе, че ни разказа всичко, кражбите в съблекалнята престанали. Ето защо те подозират.

„Е да, но аз не бях единственият, на когото го разказа“ — ми мина веднага през ума, ала замълчах. Само се почувствах още по-самотен и нещастен.

— А как са разбрали, че Хигучи ни е разказал всичко? Нали същата вечер в стаята бяхме само четиримата и никой друг не би могъл да чуе. Ако ти и Хигучи наистина ми вярвате...

— Добре де, оставям на теб да решиш! — отвърна Накамура. В очите му прочетох искрена молба. — Зная точно кой те е натопил. Този човек, разбира се, се заблуждава, но аз не желая името му да излезе от моята уста.

„Аха, сигурно е Хирата“ — помислих аз и усетих, че ме побиха тръпки. Имах чувство, че Хирата е вперил поглед в мен.

— А ти не разговаря ли с този човек?

— Да, разговарях, разбира се, но не ми беше лесно, защото и той ми е приятел, както и ти. Снощи Хигучи и аз дълго спорихме с него, но без полза. Той заяви, че днес ще напусне общежитието. Много ми е тежко, че губя един приятел за сметка на друг.

— Ах, колко съм благодарен и на теб, и на Хигучи! Вие сте истински приятели. — Грабнах ръката на Накамура и я стиснах силно. От очите ми се лееха сълзи. Накамура също плачеше. За пръв път в живота си почувствах истинската топлина на човешкото съчувствие, което ми липсваше, докато се терзаех безпомощно, затворен в кръга на тревожните си мисли. Дори и наистина да бях крадец, аз, струва ми се, за нищо на света не бих откраднал нищичко от Накамура. След малко добавих: — Едва ли заслужавам да се безпокоите чак толкова за мен. Не мога да остана безучастен и спокойно да гледам как вие двамата губите един истински приятел заради човек като мен. Онзи може да ме подозира, че съм крадец, но аз го уважавам, защото той е далеч по-положителен. Щом се е стигнало дотам да иска да напусне общежитието, по-добре ще е да го направя аз. Така вие тримата ще останете да живеете като приятели, пък и аз, признавам, ще се чувствам по-добре сам.

— Глупости! Как така ще напуснеш — прекъсна ме дълбоко развълнуван Накамура. — Аз не отричам, че той е много положителен, но в случая ти си потърпевшият. Би било несправедливо да застана на негова страна. Ако напуснеш, всички ще бъдем принудени да те последваме. Ти знаеш колко упорит е той — науми ли си нещо, не

можеш да го разубедиш. Решил ли е да напусне, непременно ще го стори. Няма смисъл да му говорим. Нека изчакаме сам да разбере грешката си и да дойде да се извини. И това скоро ще стане.

— Тъкмо защото е упорит, той никога няма да ми поиска прошка. И вечно ще ме мрази.

— Не е така — отсече Накамура, сякаш усетил дълбоката ми неприязън към Хирата. — Ще се инати, докато му омръзне; упоритостта е неговият чар. Но щом осъзнае, че не е бил прав, сам ще дойде да се извини.

— Добре е да стане така, но... — рекох замислено. — При вас двамата може и да дойде, но имам чувството, че с мене никога няма да се сдобри. А какъв прекрасен човек е той! И колко ми се иска да ме счита за свой приятел!

Така ние дълго, дълго се разхождахме с Накамура. Той бе положил закрилнически ръка на рамото ми и двамата един през друг се застъпвахме за своя скъп приятел. Над двора на общежитието бавно се спускаше вечерният мрак. Сякаш всичко наоколо потъваше в някакво странно стоманеносиво море. Разминахме се с няколко момчета от общежитието, които, забелязах, ме изгледаха с любопитство. „И те вече знаят. Всички ме презират!“ — помислих си и неизразима печал притисна като огромна тежест гърдите ми.

Хирата, изглежда, бе размислил и променил решението си. Вечерта с нищо не показваше, че се кани да напуска, но и не разговаряше с никого — дори с Хигучи и Накамура. При това положение наистина бе по-добре да си събера багажа и да се махна от общежитието. Но се страхувах да не обидя чувствата на двамата си приятели, които и бездруго прекалено много се измъчваха заради мен. А и се опасявах, че постъпката ми може само да потвърди съмненията на всички в общежитието. Затова реших да изчакам още малко.

— Не се безпокой! Хванат ли крадеца, нещата сами ще се изяснят — не преставаха да ме успокояват двамата ми приятели.

Измина още една седмица, но крадецът си живееше на свобода, а обирите зачестиха много повече от преди. Дори на Накамура и Хигучи им изчезнаха пари и няколко книги.

— Е, най-последно и вие се подредихте. Сигурен съм обаче, че другите двама от нашата стая няма да пострадат — подхвърли заядливо Хирата и лицето му се изкриви в насмешка.

Винаги след вечеря Накамура и Хигучи отиваха да учат в библиотеката. Ние с Хирата оставахме сами. Беше непоносимо и аз все гледах да си намеря работа навън. Учих в библиотеката или се разхождах. Само и само да не съм в стаята. Една вечер към девет и половина се върнах от разходка. Влязох в занималнята, но Хирата, който знае защо, не беше там, а и другите още не се бяха върнали. Помислих, че може да са в спалнята, и се качих на втория етаж. Надникнах вътре, но и там не открих никого. Върнах се в занималнята и се приближих до бюрото на Хирата. Внимателно издърпах чекмеджето и извадих отвътре препоръчаното писмо, което беше получил преди няколко дни от къщи. В плика имаше три чека за по десет йени. Спокойно взех единия и го пъхнах в пазвата си. После затворих чекмеджето и се измъкнах в коридора. Излязох на двора, пресякох тенис корта и се запътих към буренясалото място, където обикновено криех откраднатите вещи. И точно в този момент някой изкрещя: „Крадец!“ — хвърли се върху ми изотзад и ме повали на земята. Беше Хирата.

— Дай да видя какво напъха в пазвата си!

— Добре де, добре, няма нужда да крещиш — отвърнах спокойно усмихнат аз. — Откраднах чека ти. Ако искаш, ще ти го върна. Ще отида с теб, където кажеш. Разбираш ме, нали? Тогава всичко е наред.

Хирата като че ли за миг се поколеба, но после ожесточено заудря с юмруци лицето ми. Болеше ме, но ми бе приятно. Имах чувството, че изведнъж от плещите ми се свлече тежък товар.

— Какво толкова се горещиш. Не виждаш ли, че попаднах в твоя капан. Грешката ми е, че си мислех: „Защо, по дяволите, да не мога да открадна нещо от него!“. Но вече съм в ръцете ти. Разберем ли се сега, после ще има да си разказваме и да се смеем двамата — говорех му аз, като напразно се опитвах да стисна приятелски ръката му. Но той ме хвана за яката и ме повлече към общежитието. Това бе единственият път, когато Хирата ми се стори кръгъл глупак.

— Момчета, хванах крадеца! Вече, струва ми се, няма за какво да се извинявам, нали?

Хирата нахлу в стаята и ме бутна в краката на двамата ми приятели, които вече се бяха прибрали. Привлечени от врявата, пред вратата тутакси се струпаха момчетата от общежитието.

— Хирата е прав. Аз съм крадецът — рекох, докато се опитвах да се изправа на крака. Мъчех се да говоря с обичайния си небрежен тон, но усещах, че лицето ми все повече преbledнява. — Сигурно ме ненавиждате или се страхувате от мен — продължих, обръщайки се към двамата. — Вие сте честни, но сами сте си виновни. Колко пети ви казвах истината. Мъчех се да ви внуша, че не съм такъв, за какъвто ме мислите, и че на Хирата наистина трябва да се вярва. Той беше прав и не ми дължеше никакво извинение. Но вие двамата не искахте да разберете това. Разправях ви също, че дори и да се помирите с Хирата, той никога няма да се сдружи с мен отново. Нали ви казах: „Аз знам по-добре от когото и да било колко свястно момче е Хирата“. Не ви лъжех, нали? Може би ще ме попитате защо тогава не съм ви признал всичко докрай? И навярно си мислите, че съм ви залъгвал. Но я се опитайте да се поставите на мое място. Разбирам, че е долно, но не можех да престана да крада. От друга страна, не можех и да ви мамя. Затова ви казвах истината по заобиколен път. По-искрен от това не можех да бъда. Вие сами сте си виновни, че не разбрахте намеците ми. Съвсем сериозно ви говоря, не мислете, че извъртам. Сигурно се питате защо не престанах да крада, щом като претендирам, че съм чак толкова честен. Ето какво ще ви кажа, макар че не съм длъжен да отговарям на подобен въпрос. Аз съм крадец по рождение. Въпреки това се мъчех да бъда искрен с вас. Това бе единственото, което можех да направя. И точно защото изпитвах угризения на съвестта, настоявах да напусна аз, а не Хирата. Вярвайте ми, не съм се опитвал да ви заблуждавам, исках да го сторя заради вас. Е, наистина откраднах по нещичко и от вас. Но е истина също така, че съм ваш приятел. И сега ви моля като приятели да разберете, че и крадецът има чувства!

Накамура и Хигучи мигаха, занемели от почуда.

— Знам, че ме мислите за прекалено самоуверен, но вие просто не ме разбирате. Всъщност вече нищо не може да се направи — аз не съм нормално човешко същество. — Усмихнах се, за да прикрия болката си, и добавих; — Като приятел ще ви предупредя обаче, че подобно нещо може да ви се случи и занапред. Внимавайте! Вие двамата сте наивни и затова се сприятелихте с крадец. Ще има да патите в живота. Може и да сте по-силни по успех от Хирата, но той е по-умен от вас. Него не можеш го излъга. Герой е той!

При тези мои думи Хирата се намръщи и погледна встрани. Чувстваше се неловко.

Много години минаха оттогава. Аз станах професионален крадец. Неведнъж попадах зад решетките. Но тези спомени, особено мисълта за Хирата, са винаги живи в съзнанието ми. И винаги когато пристъпвам към поредното си злодеяние, аз виждам лицето му. Представям си наперената му походка и подозрителния му поглед. Да, той беше момче с характер. Но животът е пълен с изненади. Предсказанието ми, че наивният Хигучи ще си изпати, не се сбъдна. Той направи блестяща кариера с помощта, разбира се, на влиятелния си баща — пътувания в чужбина, докторска титла, а понастоящем — началник на отдел или управление в Министерството на железниците. А какво излезе от Хирата — никой не знае. Още едно доказателство, че човешката съдба не може да се предскаже.

Уверявам те, читателю, че всичко дотук е самата истина. Няма нито една невярна дума. И на теб, както на Хигучи и Накамура, ще кажа: „На крадеца не са чужди деликатните колебания на човешката душа, повярвай ми!“.

Едва ли ще ми повярваш. Освен ако, извинявай за израза, и ти си от моя бранш.

[1] Традиционна японска връхна дреха. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.